

Brüssel, 12.6.2019
COM(2019) 278 final

**KOMISJONI TEATIS KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE,
EUROOPA ÜLEMKOGULE, NÕUKOGULE JA EUROOPA KESKPANGALE**

Neljas eduaruanne viivislaenude ja riskide edasise vähendamise kohta pangandusliidus

KOMISJONI TEATIS KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE, NÕUKOGULE JA EUROOPA KESKPANGALE

Neljas eduaruanne viivislaenude ja riskide edasise vähendamise kohta pangandusliidus

SISSEJUHATUS

Täieulatuslik pangandusliit on oluline, et majandus- ja rahaliit muutuks tulevastele negatiivsetele majandusšokkidele vastupidavamaks, võimaldades suuremat piiriülest riskijagamist. Nagu mainitud teatises „Euroopa majandus- ja rahaliidu süvendamine: kokkuvõtte viie juhi aruandele järgnenud nelja aasta jooksul tehtust“, suurendaks pangandusliidu väljakujundamine märkimisväärselt kindlustunnet pangandussektoris ja kogu majandus- ja rahaliidus.

Sellise arengu võimaldamiseks on liit ja selle liikmesriigid teinud suuri jõupingutusi riskide vähendamiseks. Nagu käesolevas eduaruandes täpsustatud, on see andnud tulemusi. Käesolevast eduaruandest on näha möödunud aastate sihikindel tegevus, et lahendada viivislaenude probleem, mis on üks olulisemaid aspekte Euroopa pangandussektoris riskide vähendamisel. Mitmesugustel põhjustel, sealhulgas finantskriisi ja järgnenud majanduslanguste, aga ka ettevaatamatu laenuandmise ja krediitdivõimelisuse ebapiisava hindamise tõttu, seisid paljud laenuvõtjad (nii inimesed kui ka ettevõtted) eelkõige liikmesriikides, kus esines pikk või sügav majanduslangus, silmitsi suutmatusega laene tagasi maksta ja isegi pankrotiga. Selle tagajärjel kogunesid paljude pankade bilanssidesse viivislaenud.

Varasematel aastatel tehtud jõupingutused ja saavutatud tulemused (ja edasised tulemused) tulenevad laiaulatuslikest meetmetest, millest majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu andis ülevaate Euroopas viivislaenude vähendamise tegevuskavas¹. See tegevuskava on peaaegu täielikult ellu viidud. Vastusena sellele tegevuskavale ning nõukogu 2016. aasta tegevuskavast kaugemale minnes esitas komisjon 2018. aasta märtsis viivislaenude edasiseks vähendamiseks sihtotstarbelise ja tervikliku meetmete paketi. Nõukogu nõustus viivislaenude küsimuse juurde korrapäraselt tagasi pöörduma ja hindama tehtud edusamme komisjoni ülevaate alusel. Käesolev teatis on komisjoni neljas asjakohane eduaruanne. See on panus Euroopa Ülemkogu juunikuisesse kohtumisse, kus arutatakse ELi strateegilist tegevuskava 2019–2024, mis hõlmab ka majandus- ja rahaliitu.

On astutud olulisi samme, et vähendada viivislaenude praegust mahtu ja hoida ära nende uut kuhjumist tulevikus. Kuigi mõnes liikmesriigis on viivislaenude maht jätkuvalt suur, tuleks rõhutada, et mahu vähendamisel on edu saavutatud. Selleks et see probleem saaks aja jooksul täielikult lahendatud, on äärmiselt oluline, et neid jõupingutusi toetaksid kõik asjaomased sidusrühmad.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2017/07/11/conclusions-non-performing-loans/>

1. LAIEM KONTEKST: RISKIDE VÄHENDAMINE LIIDUS

Viimasel kümnendil on liit ja selle liikmesriigid teinud suuri jõupingutusi riskide vähendamiseks pangandussektoris². Pärast finantskriisi võetud mitmesugused meetmed on 1) märgatavalt ja praktilisel viisil parandanud pankade maksevõimet ja likviidsuspositsiooni ning vähendanud finantsvõimendust, 2) oluliselt parandanud juhtimist pangandussektoris ja pangandussektori järelevalvet ning 3) märkimisväärselt suurendanud pankade kriisilahenduskõlblikkust. Selliste euroala pankade esimese taseme omavahendite keskmine suhtarv,³ mille üle tehakse järelevalvet otse ühtse järelevalvemehhanismi raames, on püsinud stabiilsena: 15,54 % 2018. aasta IV kvartalis võrreldes 15,63 %-ga 2017. aasta IV kvartalis⁴. Need tugevamad kapitalipositsioonid kajastuvad ka kõrgemates finantsvõimenduse määrades. Keskmine finantsvõimenduse määr⁵ on nõutud 3 %-st tunduvalt suurem: 2018. aasta IV kvartalis 5,28 % (2017. aasta IV kvartalis 5,41 %). Euroala pangad säilitasid ka vastupanuvõime likviidsusšokkide suhtes ning likviidsuskattekindluse oli 2018. aasta IV kvartalis kõrgel tasemel: 145,61 % (2017. aasta IV kvartalis 143,56 %). Kõik see annab tunnistust sihikindlast tegevusest euroalal riskide vähendamiseks.

Nagu on märgitud pangandusliitu käsitlevas 2017. aasta teatises⁶ ja kinnitatud viivislaenude vähendamise teises ja kolmandas eduaruandes,⁷ on komisjon esitanud uued olulised ja täiendavad meetmed riskide vähendamiseks ning Euroopa pangandussektori vastupanuvõime tugevdamiseks. Lisaks konkreetsetele viivislaenudega seotud meetmetele, mida on üksikasjalikumalt käsitletud allpool, on viimastel kuudel astunud komisjoni jõupingutuste osana mõned olulised vahepealsed sammud.

- Esiteks leppisid Euroopa Parlament ja nõukogu kokku panganduspaketis ja nägid põhimõtteliselt ette tugevama raamistiku pankade reguleerimiseks ja järelevalveks⁸. See tähistab olulist verstaposti rahvusvaheliste standardite rakendamisel ja kriisijärgse regulatiivse tegevuskava lõpuleviimisel. See suurendab ELi pankade vastupanuvõimet ja parandab nende võimet anda laene ELi reaalmajanduse toetamiseks.
- Teiseks jõudsid kaasseadusandjad kokkuleppele direktiivis,⁹ milles käsitletakse ennetava restruktureerimise raamistikke, uue võimaluse andmist ning

² Vt ka riskide vähendamise näitajaid käsitlev seirearuanne: https://www.consilium.europa.eu/media/37029/joint-risk-reduction-monitoring-report-to-eg_november-2018.pdf

³ Esimese taseme omavahendite suhtarv on panga esimese taseme põhiomavahendite, st omakapitali ja avalikustatavate reservide ning riskiga kaalutud koguvarade suhe.

⁴ Selle jao andmed pärinevad EKP pangandusjärelevalve statistikast.

⁵ St finantsvõimenduse määr üleminekukorda kohaldamata (jagades esimese taseme omavahendid panga koguvaradega), mis on arvatud rangemaid norme kohaldades ja esitatud enne 2019. aastat, st üleminekuperioodi lõppu. Üleminekuperioodi pehmendavat mõju ei ole arvesse võetud.

⁶ COM(2017) 592, 11. oktoober 2017.

⁷ COM(2018) 133, 14. märts 2018.

⁸ 2016. aasta novembris tegi komisjon ettepaneku olulise õigusaktide paketi kohta, milles vaadati läbi pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiiv, ühtse kriisilahenduskorra määrus, kapitalinõuete IV direktiiv ja kapitalinõuete määrus, et veelgi vähendada pangandussektoris allesjäänud riske. Vt http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3731_et.htm.

⁹ COM(2016) 723 - 2016/0359 (COD).

restruktureerimise, maksejõuetuse ja maksekohustustest vabastamise menetluste tõhususe suurendamise meetmeid, toetudes liikmesriikides juba hästi toimivatele süsteemidele. See julgustab elujõulisi ettevõtjaid ennast varakult restruktureerima, et säilitada paremini väärtust ja rohkem töökohti. Peale selle saavad ausad ettevõtjad sellega teise võimaluse taas äritegevusega alustamiseks, mitte aga ebaõnnestumise eest karistada. See tähendab, et astutud on äärmiselt oluline samm, sest tulemuslikud restruktureerimis- ja maksejõuetusnormid on viivislaenude vältimiseks ja vähendamiseks väga tähtsad.

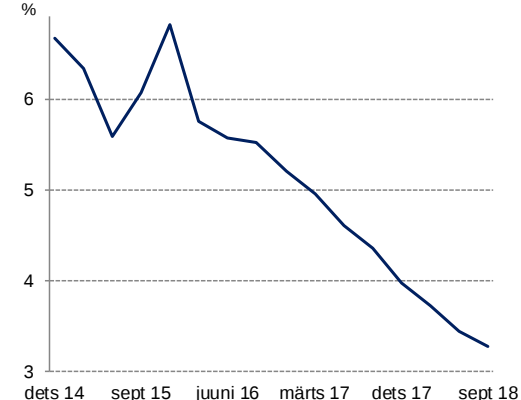
Komisjonil on hea meel mõlema ettepaneku vastuvõtmise üle ja ta kutsub üles neid õigel ajal rakendama.

2. VIIVISLAENUDE HILJUTINE ARENG

2018. aasta kolmandas kvartalis jätkus viivislaenude suhtarvu alanemine. Viimastest andmetest nähtub, et kõigi ELi pankade viivislaenude kogusuhe langes 3,3 %-le (2018. aasta III kvartal), mis on 1,1 protsendipunkti võrra väiksem näitaja kui aasta varem (vt joonis 1). See järgis ja kinnitas üldist langustrendi, mis on valitsenud alates 2014. aasta IV kvartalist. ELi keskmine viivislaenude suhtarv läheneb seega kriisieelsele tasemele (vt joonis 2). Provisjoneerimise suhtarv¹⁰ on samuti paranenud ja oli 59,4 % (2018. aasta III kvartal).

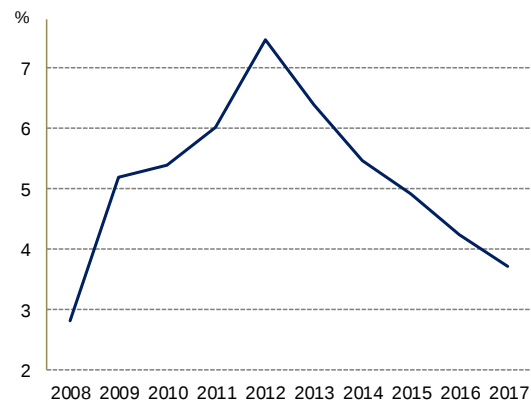
Joonised 1 ja 2. Viivislaenude suhtarv ELis

ELi viivislaenude ja ettemaksete kogubrutosumma,
% laenude ja ettemaksete kogubrutosummast, kvartalilõpu andmed

Allikas: Euroopa Keskpang

ELi pankade viivislaenude kogusumma,
% laenude kogubrutosummast, aastalõpu andmed

Allikas: Maailmapank – maailma arengunäitajad

Värskematest kvartaliandmetest nähtub, et viivislaenude suhtarv on jätkuvalt langenud peaaegu kõigis liikmesriikides. Olukord on eri liikmesriikides siiski jätkuvalt väga erinev (vt tabel 2). 14 liikmesriigi pankade viivislaenude suhtarv oli 2018. aasta III kvartali lõpus üsna madal (alla 3 %), samal ajal kui mõnes muus liikmesriigis oli see endiselt tunduvalt kõrgem – kolmes liikmesriigis üle 10 %¹¹. Isegi nendes liikmesriikides, kus viivislaenude

¹⁰ See suhtarv näitab vahendite mahtu, mille pank on laenukahjumite katmiseks kõrvale pannud. Allikas: Euroopa Keskpang. Kuna laenude provisjoneerimise andmed ei ole kättesaadavad, arvutati ELi provisjoneerimise suhtarv kõigi võlainstrumentide (laenud ja võlaväärtpaberid) puhul väärtuse langust ja viivislaene arvesse võttes.

¹¹ Portugalis langes viivislaenude suhtarv 2018. aasta IV kvartali lõpuks eeldatavasti 10 %-st allapoole. Kõigi liikmesriikide kvartalilõpu andmete valideerimine on EKP-s siiski veel pooleli.

suhtarvud on suhteliselt kõrged, on enamikul juhtudel tehtud tänu poliitikameetmetele ja majanduskasvule julgustavaid ja püsivaid edusamme.

Tabel 2. Viivislaenud ja provisjoneerimine liikmesriigiti¹²

	Viivislaenude ja ettemaksete brutosumma (% laenude ja ettemaksete kogubrutosummast)		Erasektori viivislaenud* (% erasektori laenudest)		Provisjoneerimine kokku (laenud)** (% kahtlaste ja viivislaenude kogusummast)	
	III kv 2018	III kv 2017	III kv 2018	III kv 2017	III kv 2018	III kv 2017
Belgia	2,2	2,7	3,0	3,9	54,6	50,1
Bulgaaria	8,6	11,5	13,6	18,6	64,3	56,6
Tšehhi Vabariik	2,1	2,6	4,0	5,0	65,2	54,2
Taani	2,3	2,7	2,8	3,0	36,7	39,6
Saksamaa	1,6	2,1	2,6	4,0	85,5	42,6
Eesti	1,7	2,0	2,2	2,7	41,0	42,9
Iirimaa	7,8	11,2	10,9	15,4	37,2	37,2
Kreeka	43,5	46,7	47,3	50,4	51,0	49,1
Hispaania	4,0	4,7	5,1	-	63,0	-
Prantsusmaa	2,8	3,2	3,9	4,5	65,3	60,3
Horvaatia	7,9	10,8	12,3	15,8	74,2	69,0
Itaalia	9,5	12,1	12,4	15,7	59,3	53,6
Küpros	21,8	32,1	37,4	51,3	52,3	47,3
Läti	6,0	6,0	8,1	9,0	39,2	44,1
Leedu	2,9	3,7	3,7	4,9	35,7	34,4
Luksemburg	0,9	0,7	2,1	1,7	43,6	52,4
Ungari	6,1	9,6	8,1	14,1	78,1	67,1
Malta	2,9	3,4	-	5,7	51,8	44,7
Madalmaad	1,9	2,2	2,6	2,9	35,1	37,2
Austria	2,8	3,8	3,8	5,3	66,8	63,8
Poola	6,5	6,6	7,1	7,2	68,0	57,9
Portugal	11,3	14,6	12,6	15,6	58,8	50,2
Rumeenia	5,7	8,1	7,4	10,3	77,4	70,1
Sloveenia	6,9	10,8	9,1	13,9	70,1	70,9
Slovakkia	3,6	4,1	3,9	4,6	86,0	70,4
Soome	1,1	1,2	1,9	2,1	33,5	31,8
Rootsi	1,2	1,2	1,5	1,4	35,6	34,5
Ühendkuningriik	1,2	1,6	2,1	-	50,1	41,2
Euroopa Liit	3,3	4,4	-	-	59,4	50,7

Allikas: Euroopa Keskpang, konsolideeritud pangandusandmed. Komisjoni talituste arvutused (DG FISMA).

¹² Märkused: arvandmed käsitlevad kodumaiseid krediidasutusi ning välismaise kontrolli all olevaid tütarettevõtjaid ja filiaale.

* Sektoripõhised andmed ELi, Malta (st 2018. aasta III kvartal) ja Hispaania (st 2017. aasta III kvartal) kohta ei ole kättesaadavad. Sektoripõhised andmed (st koguriskipositsioon kodumajapidamiste ja finantssektoriväliste äriühingute suhtes) Bulgaaria, Saksamaa ja Ungari kohta on kättesaadavad ainult bilansilise väärtusena.

** Laenude provisjoneerimise andmed ei ole kättesaadavad Bulgaaria, Saksamaa, Hispaania (v.a 2018. aasta III kvartal), Ungari ja ELi kohta. Nende puhul põhinevad arvandmed kõigi võlainstrumentide (st laenud ja võlaväärtpaberid) väärtuse languse näitajatel.

Viivislaene on aidanud vähendada ja nende suhtarvu alandada pankade ja poliitikakujundajate sihikindel tegutsemine, eelkõige suhteliselt kõrge viivislaenude tasemega liikmesriikides. Komisjon on jätkanud konstruktiivset koostööd liikmesriikidega, et võimaldada pankadele ELi riigiabi- ja panganduseeskirjade raames juhtumipõhiseid lahendusi selge eesmärgiga piirata maksumaksjate kulusid, tagades samal ajal, et hoiustajad on alati täielikult kaitstud. See on võimaldanud tehinguid, millega eemaldati viimasel kolmel aastal pankade bilanssides viivislaene brutosummas ligikaudu 112 miljardit eurot (sh ligikaudu 82 miljardit eurot Itaalias, ligikaudu 24 miljardit eurot Portugalis, ligikaudu 6 miljardit eurot Küprosel).

Sellegipoolest peaksid liit ja liikmesriigid oma jõupingutusi jätkama. Tuleks olla teadlik sellest, milline on majanduslanguse võimalik mõju. Viivislaenude vähendamisele on viimastel aastatel aidanud kaasa hea majanduslik olukord. Kui jätkame ühiseid jõupingutusi, saab viivislaenudega tegeleda kõige otsustavamal võimalikul viisil, mis suurendab vastupanuvõimet võimalike tulevaste negatiivsete šokkide suhtes.

Asjaolu, et viivislaenude suhtarvud on liikmesriikides erinevad, kajastab finantskriisi kestvat asümmeetrilist mõju. Kuigi protsess on üldiselt julgustav, kujutavad viivislaenud endiselt riski (küll kahanevat) nendest kõige enam mõjutatud pankade elujõulisusele ja majanduskasvule ning ka mõne liikmesriigi finantsstabiilsusele. Viivislaenude edasise vähendamisega võib saavutada liikmesriikide suurema lähenemise. Viivislaenude kogumaht on ELis praegu 786 miljardit eurot¹³. Pidevat tähelepanu tuleks pöörata võla restruktureerimisele, maksejõuetusmenetlustele ja võla sissenõudmisele, millele võiksid paljudel juhtudel väga kasulikuks osutuda lisareformid. Tõhusad ja prognoositavad võlgade sissenõudmise ja maksejõuetusraamistikud on olulised, et aidata pankadel viivislaenude mahtu vähendada ja hoida ära nende kuhjumist tulevikus. Selle olulise probleemi tulemuslik lahendamine annaks tugeva tõuke viivislaenude edaspidiseks vähendamiseks. Õigusaktide ühtlustamine on selles valdkonnas keeruline tulenevalt tihedatest seostest mitmesuguste selliste õigusvaldkondadega, mis kuuluvad riikide pädevusse, ning avaliku poliitika valikutega, mis lähevad viivislaenu probleemist kaugemale.

Sama oluline on viivislaenude järelturgude jätkusuutlik kasv. Liikmesriikide ja ELi ametiasutuste ühiste jõupingutuste puhul ei tohiks unustada hästi toimival järelturul olevat kasutamata potentsiaali – seda nii viivislaenude mahu vähendamisel kui ka tulevase väljavoolu n-ö ventiilina, mis hoiab ära viivislaenude uue kuhjumise pankade bilanssides. Asjakohased poliitikameetmed (vt allpool) peaksid olema püsivalt suunatud järelturu edasi arendamisele, et stimuleerida ja hoida mitmes riigis praegust hoogu.

3. NÕUKOGU TEGEVUSKAVA RAKENDAMISEL TEHTUD EDUSAMMUD

Nõukogu nõustus oma tegevuskavas viivislaenude probleemi korrapäraselt käsitlema, et teha komisjoni ülevaate põhjal kokkuvõtte viivislaenude arengust liidus ja hinnata tegevuskava rakendamisel tehtud edusamme. Tabelist 3 nähtub, et tegevuskava täielikul rakendamisel on tehtud olulisi edusamme.

¹³ Allikas: Euroopa Keskpang.

Tabel 3. Tegevuskava rakendamisel tehtud edusammud

Nr	Tegevuskava algatus	Nr	Tegevuskava algatus
1	ELi õigusaktides sätestatud järelevalvevolituste tõlgendamine viivislaenude provisjoneerimise puhul	8	Pankadelt nõutava laenuteabe parandamine
2	Võimaliku ebapiisava provisjoneerimisega tegelemine automaatse ja tähtajalise provisjoneerimise kaudu	9	Viivislaenude andmetaristu (sh võimalike tehinguplatvormide) tugevdamine.
3	Ühtse järelevalvemehhanismi viivislaene käsitlevate suuniste laiendamine väikestele pankadele	10	Plaani väljatöötamine varahaldusettevõtjate jaoks
4	Kogu ELi hõlmavate suuniste vastuvõtmine viivisnõuete haldamise kohta	11	Viivislaenude järeelturgude arendamine
5	Uued suunised pankade laenuandmise, jälgimise ja sisejuhtimise kohta	12	Riiklike laenude sissenõudmise menetluste ja maksejõuetuseraamistike võrdlemine
6	Makrotasandi usaldatavusjärelevalve lähenemisviiside väljatöötamine viivislaenude kuhjumise vältimiseks tulevikus	13	Maksejõuetuse küsimustele keskendumise edasiarendamine Euroopa poolaasta raames
7	Tugevdatud avalikustamismõõdu vara kvaliteedi ja viivislaenude kohta kõikidele pankadele	14	Tagatud nõuetega võlausaldajate kaitse tugevdamine

	Teostatud
	Eelseisev
	Käimasolev

3.1. TULEVASTE VIIVISLAENUDE PUHUL PIISAVA LAENUKAHJUKATTE TAGAMINE PANKADE POOLT

Osana 2018. aasta märtsis esitatud viivislaene käsitlevate ettepanekute paketist tegi komisjon ettepaneku võtta vastu määrus, millega muudetakse kapitalinõuete määrust¹⁴ ja kehtestatakse usaldatavusnõuetest ajendatud kohustuslik kaitsekord, et vältida tulevaste viivislaenude ebapiisava provisjoneerimise riski. See määrus võeti vastu 2019. aasta aprillis¹⁵.

Määruse kohaselt peab pankadel olema piisav laenukahjukate (st ühtne minimaalse katte tase) uute väljastatud laenude puhul juhaks, kui need muutuvad viivislaenudeks. Kui pank ei järgi kehtivat minimaalse katte taset, peab ta arvama puuduva osa maha omavahenditest.

Usaldatavusnõuetest ajendatud kaitsekorra raames sõltub kohaldatav minimaalse katte nõue kahest sisendmuutujast:

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediitiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/630, millega muudetakse määrust (EL) nr 575/2013 seoses viivisnõuete kahju miinimumkattega.

- see, kas osa viivislaenust või kogu viivislaen on tagatud aktsepteeritud krediitkaitsega (nagu määratletud kapitalinõuete määruhes), ning
- ajavahemik, mille jooksul on nõue liigitatud viivisnõudeks.

Pankadele kehtivad kattenõuded kasvavad tagamata viivisnõuete puhul 3 aasta möödumisel, kinnisvaraga tagatud viivisnõuete puhul 9 aasta möödumisel ja muu aktsepteeritud krediitkaitsega tagatud viivisnõuete puhul 7 aasta möödumisel järk-järgult 100 %-ni. See lähenemisviis kajastab suuremat riski, mis tuleneb vanematest viivisnõuetest, isegi kui need on tagatud: mida kauem on viivisnõuded pankade bilanssides, seda vähem edukad kipuvad pangad olema oma raha sissenõudmisel. Meetme eesmärk on stimuleerida seda, et pangad haldaksid oma viivislaene proaktiivselt ja õigel ajal. See on tähtis, sest edukas sissenõudmine ja rakendatavad makseraskuste tõttu restruktureerimise meetmed on tavaliselt võimalikud esimestel aastatel pärast seda, kui nõue on liigitatud viivisnõudeks.

Selleks et tagada õiguskindlus ja usaldatavusraamistiku järjepidevus, on määrusega kehtestatud viivisnõuete ühtne määratlus, mis on kooskõlas järelevalvelises aruandluses juba kasutusel oleva määratlusega.

Kokkuvõttes vähendab usaldatavusnõuetest ajendatud kaitsekord finantsstabiilsust ohustavaid riske, mis tulenevad ebapiisava kattega viivisnõuete suurest määrust, kuna see hoiab ära selliste levida võivate viivisnõuete kogunemise või suurenemise, eelkõige halvenenud turutingimuste korral. See aitab ka tagada, et asutustel on viivisnõuete jaoks piisav kahjukate, kaitstes seeläbi nende kasumlikkust, kapitali ja rahastamiskulusid stressiolukorras. See omakorda aitaks pakkuda kodumajapidamistele ja ettevõtjatele stabiilset, vähem protsüklilist rahastust.

3.2. DIREKTIIV KREDIIDIHALDAJATE, KREDIIDIOSTJATE JA TAGATISTE SISSENÕUDMISE KOHTA

Kavandatud direktiiv¹⁶ võimaldaks pankadel viivislaenudeks muutunud laenudega tõhusamalt toime tulla, parandades tingimusi 1) krediidi müümiseks kolmandatele isikutele järelturul või 2) laenu katteks antud tagatise sissenõudmiseks.

Ettepaneku üks keskseid eesmärke on edendada selliste järelturgude arengut, kus pangad saavad müüa viivislaene nii riiklikul tasandil kui ka piiriülesest teistes liikmesriikides, säilitades samal ajal laenuvõtjate kaitse kõrge taseme. Selle eesmärgi saavutamiseks on direktiiviga kehtestatud ühtlustatud ja vähem piiravam kord krediitihaldajate ja krediidiostjate jaoks ning kõrvaldatud tarbetud piiriülese tegevuse takistused. See stimuleeriks hästi toimiva järelturu edasist arengut ja aitaks seega viivislaenude praegust mahtu märgatavalt vähendada.

Selleks et saavutada teine keskne eesmärk, pakkus komisjon välja täiendava mehhanismi tagatise kiirendatud kohtuväliseks sissenõudmiseks. Mehhanism võimaldaks pankadel ja ettevõtjast krediitdivõtjatel (mitte tarbijatel) leppida lepinguga juba ette kokku meetodis, millega võlausaldaja nõuab tagatise ettevõtjast krediitdivõtja makseviivituse korral kiiresti sisse. See mehhanism parandaks tagatud nõuetega võlausaldajate võimalusi saada nõuded rahuldatud ja peaks aitama tulevikus vältida viivislaenude kuhjumist.

¹⁶ COM(2018) 135 final - 2018/063 (COD).

Pankade¹⁷ kaks viivislaenudega tegelemise viisi, mida selle direktiiviga edendatakse, tõhustaksid teineteist. Lühem probleemi lahendamise aeg ja rohkem rahuldatud nõudeid suurendavad viivislaenude väärtust ja pakkumishindu võimalikes viivislaenutehingutes. Peale selle oleks järelturgudel tagatud viivislaenu hinda kergem kindlaks määrata kui tagamata viivislaenu oma, sest tagatise väärtus määrab kindlaks viivislaenu minimaalse väärtuse. Seetõttu võivad krediidiostjad hakata eelistama viivislaene, mille puhul on võimalik tagatise kiirendatud kohtuväline sissenõudmine. See omakorda looks krediidiastutustele lisastiimuleid kasutada uute laenude väljastamisel tagatise kiirendatud kohtuväliste sissenõudmise võimalust. Lisaks edendaks ühtlustamine, mis tagatise kiirendatud kohtuväliste sissenõudmisega saavutatakse, viivislaenudesse investeerivate üleeuroopaliste investorite tekkimist, mis parandaks veelgi turu likviidsust.

Nõukogu on jõudnud osaliselt kokkuleppele järelturge käsitlevas üldises lähenemisviisis, kuid tagatise sissenõudmist puudutavad läbirääkimised alles käivad. Kui Euroopa Parlamendis on uus ametiaeg alanud, peaksid arutelud kummagi aspekti üle saama prioriteetiks. Kõnealuse nõukogu tegevuskava osaks oleva toimiku kiire menetlemine on äärmiselt oluline, et toetada ELi püüdlusi lahendada kogu Euroopas edukalt viivislaenude probleem. Seepärast kutsub komisjon kaasseadusandjaid üles jõudma selles olulises ettepanekus kiiresti kokkuleppele.

3.3. RIIKLIKE MAKSEJÕUETUSSÜSTEEMIDE VÕRDLUS

Viivislaenude haldamisele tuleks kasuks tõhusam ja prognoositavam võlgade sissenõudmise ja maksejõuetusraamistik. Sel põhjusel võrdlevad komisjoni talitused riiklikke võlgade sissenõudmise menetlusi, pöörates tähelepanu nii individuaalsele kui ka kollektiivsele sissenõudmisele või maksejõuetusmenetlusele. Eesmärk on saada usaldusväärne ülevaade laenuvõtjate makseviivituse korral pankade sissenõudmismenetluse kiirusest ja sissenõudmismääradest. Tulemused sõltuvad tugevalt asjaomase liikmesriigi kohtusüsteemi suutlikkusest. Võrdluse tulemusi, kaasa arvatud sisulistele andmetele juurdepääsu puudumise küsimust, tutvustati ja arutati liikmesriikidega mitmel kohtumisel, millest viimased toimusid 13. veebruaril ja 10. aprillil 2019. Jaanuaris 2019 pöördusid komisjoni talitused Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) poole, et koguda pankadelt andmeid eri jurisdiktsioonide sissenõudmismäärade ja -kiiruse kohta ja neid analüüsida. Seda peaksid toetama kvalitatiivsed andmed riiklike sissenõudmis- ja maksejõuetusmenetluste peamiste näitajate kohta. Komisjoni talitused küsisid kvalitatiivseid andmeid liikmesriikidelt.

3.4. TEHNILINE PLAAN RIIKLIKE VARAHALDUSETTEVÕTJATE JAKS

Komisjon esitas viivislaenude paketi osana liikmesriikidele varahaldusettevõtjate plaani. Selles dokumendis on esitatud mittesiduvad ja praktilised suunised selle kohta, kuidas nad saavad soovi korral ja ELi õigusaktidega täielikus kooskõlas asutada riiklikke varahaldusettevõtjaid. See toetub võimaluste piires liikmesriikide varasemate kogemuste põhjal kujunenud parimatele tavadele. Plaanis käsitleti mõningaid üldpõhimõtteid, nagu asjaomane varade maht, osaluse ulatus, vara suuruse künnisväärtust käsitlevad kaalutlused, vara hindamise reeglid, sobiv kapitalistruktuur ning riikliku varahaldusettevõtja juhtimine ja

¹⁷ Nagu pankade puhul tugevdaksid üksteist ka ettepaneku need aspektid, mida kohaldatakse krediidiostjate ja -haldajate suhtes.

tegevus. On selge, et mõningaid plaanis sisalduvaid soovitusi võib olla vaja kohandada vastavalt riigipõhiste asjaoludele.

Komisjon võtab teadmiseks, et ükski liikmesriik ei ole pärast plaani avaldamist algatanud riiklikul tasandil riikliku varahaldusettevõtja loomist plaanis kirjeldatud viisil. Siiski on mitteametlikud arutelud mõne liikmesriigiga näidanud, et põhjalik arutelu selliste vahendite üle on käimas. Igal juhul tuleb pidada meeles, et riiklik varahaldusettevõtja saab olla edukas ainult juhul, kui sellele pakub tuge 1) sobiv õigus- ja haldusraamistik, mis näiteks toetab võlgade sissenõudmist ja juurdepääsu tagatisele, ning 2) majanduse elavnemist toetav usaldusväärne makromajanduspoliitika. Lisaks on oluline korrata, et plaanis on täpsustatud, milline ülesehitus on riigiabi elementi (mida tuleb käsitada erandliku lahendusena¹⁸) sisaldavate riiklike varahaldusettevõtjate puhul lubatud, täielikus kooskõlas ELi õigusraamistiku, eelkõige pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi, ühtse kriisilahenduskorra määruse ja riigiabi eeskirjadega.

3.5. EUROOPA VIIVISLAENUTEHINGUTE PLATVORMID

Nõukogu tegevuskavas kutsuti Euroopa Keskpanka (EKP), EBA ja komisjoni üles kaaluma viivislaenude tehinguplatvormide loomist, et stimuleerida järelturgude arengut. 2018. aasta novembri lõpus avaldati selliste platvormide võimalikku loomist käsitlev komisjoni talituste töödokument, mis koostati koos EKP ja EBA töötajatega. Selles on antud ülevaade sellest, kuidas selline vahend võiks praktikas toimida.

Kogu liitu hõlmavad viivislaenutehingute platvormid oleksid internetipõhised kauplemiskohad, kus viivislaenude omanikud – pangad ja mittepangast võlausaldajad – ja huvitatud investorid saavad vahetada teavet ja kaubelda viivislaenude portfelliga¹⁹. Selliste platvormide kaudu võib olla võimalik tegeleda mitme praeguse turutõrke põhjusega viivislaenude järelturul, kaasa arvatud müüjate ja ostjate vahelise teabe asümmeetria ja suured tehingukulud. Selle tulemusena võivad need lihtsustada investorite juurdepääsu viivislaenude turgudele ja aidata pankadel viivislaenude müüki kasvatada ning võimaldada pankadel seega viivislaenudest vabaneda ja oma bilansid kiiremini korda teha ning seda kõike kõrgemate müügihindadega, kui praegu võimalik on. Sellised platvormid võivad aidata tegeleda viivislaenude praeguse mahuga ja luua edasiste viivislaenude tekkimise korral kanali neist tõhusalt vabanemiseks. Seega võivad need olla olulised, ent odavad taristuinvesteeringud, mis hoiavad tulevikus ära suures mahus viivislaenude kuhjumise krediitiasutuste bilanssides.

Komisjoni talituste töödokumendi avaldamise järel korraldas komisjon 15. jaanuaril ümarlaua tööstusharu sidusrühmade, EBA ja EKPga, et alustada tööd kogu liitu hõlmavate viivislaenude platvormide loomiseks. See kohtumine andis kasuliku võimaluse vahetada

¹⁸ Riiklikud varahaldusettevõtjad võivad olla eraõiguslikud või saada (osaliselt) avaliku sektori toetust riigiabi vajamata, kui riiki võib käsitada tegutsevana samamoodi nagu ükskõik milline muu majandustegevuses osaleja. Võimalust, et riiklik varahaldusettevõtja saab riigiabi, ei tohiks seega käsitada standardlahendusena. Sellega seoses on plaanis kirjeldatud ka teatavaid alternatiivseid langenud väärtusega varade suhtes kohaldatavaid toetusmeetmeid, mis ei kujuta endast riigiabi, nagu turuga kokkusobivad riigigarantiid, mis võimaldavad viivislaenude väärtpaberistamist.

¹⁹ Kui platvormid töötlevad isikuandmeid, peavad nad täielikult järgima isikuandmete kaitse üldmäärust. Selleks et tagada nimetatud määruse täielik järgimine, tuleks üksikasjalikult kirjeldada platvormide ülesehitust ja toimimist.

teavet ja arvamusi sidusrühmadega ja sidusrühmade hulgas. Selleks et töö selliste platvormide loomiseks edeneks, peaksid erasektori sidusrühmad leppima kokku konkreetsete vormid Euroopa viivislaenude platvormide arendamiseks ja tööstusharu standardite avaldamiseks. Seda eesmärki silmas pidades täidab komisjon koos EKP ja EBAGA jätkuvalt kesksel rollil kogu liitu hõlmavate viivislaenude platvormide loomiseks konkreetsete edusammude tegemisel. Komisjoni järgmine samm on korraldada teine ümarlaud sidusrühmadega.

4. KOKKUVÕTE

Nagu käesolevast eduaruandest selgelt nähtub, jätkub ELi pangandussektoris hoogsalt möödunud aastatel kogunenud riskide vähendamine. Riske vähendatakse jätkuvalt märkimisväärselt ja ühtlasemalt kõikjal liidus, lähtudes majanduskasvust ja asjakohastest poliitikameetmetest. Käesolev eduaruanne on seetõttu oluline panus Euroopa Ülemkogu juunis toimuvasse kohtumisse.

Nagu käesolevas eduaruandes täpsustatud, jätkub liidus viivislaenude vähenemise trend. Selle vähenemistrendi tugevus peaks julgustama liitu ja selle liikmesriike jätkama oma ühiseid püüdlusi, et käsitleda veenvalt allesjäänud viivislaenude mahtu ja hoida ära nende kuhjumist tulevikus. Mõnes riigis on viivislaenude suhtarvud endiselt probleemiks ja neile tuleb ka edaspidi tähelepanu pöörata.

Tegevuskava kõik osad, milles nõukogu leppis kokku 2017. aasta juulis, on kas ellu viidud või nende rakendamine käib. Komisjon kutsub kõiki sidusrühmi – nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil – üles viima järelejäänud käimasolevad meetmed viivitamata lõpule.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles leppima kiiresti kokku 2018. aasta märtsis viivislaenudega tegelemiseks esitatud seadusandlike meetmete laiaulatusliku paketi kõigis elementides. See pakett koos märgatavate edusammudega viivislaenude vähendamisel on koostöös EBA, EKP ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukoguga vältimatult vajalik, et toetada praegust ühist tööd Euroopa pangandussektoris allesjäänud riskide vähendamiseks, ja aitaks eelkõige kujundada välja pangandusliidu.